

Izhaja v Gorici vsak četrtek opoldne. Velja celo leto 8 L, pol leta 5 L, četrt leta 2'50 L, mesečno 1 L, za inozemstvo celo leto 12 L. — Na naročila brez dopolne naročnine se ne bomo ozirali. — Posamezne številke v Gorici in na deželi stanejo 15 stotink. Uredništvo: ulica Carducci 4, uprava ulica Vetturini 9.

GORIŠKA STRAŽA

Rokopisi se ne vračajo. Oglasi, katere se mora vnaprej plačati, se računajo v širini enega stolpa in en mm visoki za enkrat 30 stotink. Za večkrat po dogovoru. —

Izdaja konsorcij »Goriške Straže«. Odgovorni urednik: Josip Vimpolšek. Tiska: »Narodna Tiskarna« v Gorici, ulica Vetturini št. 9.

Jadransko vprašanje.

Gotovo je, da ima pariška konferenca razrešiti težka vprašanja, a nikdar bi si ne bil kdo mislil, da bo **jadransko vprašanje** postalo tako važno in kočljivo, da ni še z daleka videti njegove končne rešitve. Zadnjič smo poročali, kako je antanta poslala vladi Jugoslavije svoj »ultimatum«, ali naj sprejme takoimenovani Lloyd Georgev kompromis, ali pa, da se uveljavi z Italijo sklenjena londonska pogodba.

Jugoslavija pa ni smatrala angleško-francoskega ultimata za ultimat, temveč samo za prijateljski predlog, kajti ultimat se more dati samo tistemu, kateremu se je predlagalo to in ono, a ni hotel sprejeti ne tega ne onega. Z Jugoslavijo pa doslej sploh ni bilo nikakršnih pogajanj o jadranskem vprašanju, ker so veliki gospodje na mirovni konferenci delali, določevali, odredili, narekovali vse sami, in je Italija sploh stala na stališču, da je pod njeno častjo, da bi se kot velesila pogajala z malo Jugoslavijo. Prvi predlog, ki ga je stavil vrhovni svet mirovne konference Jugoslaviji o jadranskem vprašanju, je bil sedaj ta takoimenovani Lloyd Georgev kompromis, in ima Jugoslavija kot pogajajoča se stranka-zaveznica pač neovrgljivo pravico, da poda s svoje strani svoje protipredloge, pripombe oziroma ugovore.

Vse je z največjo napetostjo čakalo, kakšen bo odgovor Jugoslavije na ultimatum zavezniških vlad, ki naj bi odločil razmerje med Italijo in Jugoslavijo.

Dne 28. jan. je iz Belgrada došel odgovor jugoslovanske vlade.

Ki se dobesedno glasi tako-le: »Vlada kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev smatra sporočilo od 20. januarja za prijateljski predlog in ne za ukaz. To je prvokrat od otvoritve mirovne konference, da prejemna uraden predlog od vrhovnega sveta ali kakršnesibodi države, ki je v njem zastopana. Nerazumljivo bi bilo torej, če bi se kraljevi vladi kratkoma naložila dolžnost, da odgovori v roku malo dni na število predlogov, od katerih sta odvisna usoda njenega naroda in evropski mir. — Kraljeva vlada se smatra za upravičeno, da zahteva od zavezniških in pridruženih držav potrebni čas za nujno potrebno, skrbno proučitev tako važnih predlogov, kakor so oni, ki so ji predloženi sedaj prvokrat, in upravičeno na predložitev vseh izprememb, ki izhajajo iz splošnih koristi in želje po ustvarjenju in ohranitvi prijateljskih odnosov s sosednimi državami.

Ali razsodba ali ljudsko gasovanje.

Kar se tiče vsebine teh predlogov, si usoja kraljeva vlada poudarjati, da se ne strinjajo popolnoma s svobodnim odločevanjem in neodvisnostjo narodov, kar je proglasila mirovna konferenca, niti z željami prebivalstva, ne z zemljepisnimi in gospodarskimi razmerami, v katerih se nahaja. Minulo je že leto dni, kar se je to vprašanje predložilo mnenju prizadetih dežel, in kraljeva vlada, želeč, da se sedaj obstoječe težave rešijo na kar najbolj prijateljski način, predlaga, da se rešitve prepusti bodisi razsodbi, bodisi ljudskemu glasovanju, ter je tudi pripravljena, da udeležiti enega ali drugega teh načinov; ne more pa razumeti, kako naj bi se dogovor, dogovorjen med tremi osebami, brez njenega sodelovanja, in poleg tega še klavzule, ki ji niso bile nikdar sporočene, mogle udeležiti v primeru, če ne bi sprejela kategorično in neposredno teh predlogov.

Glavni predlog odklonjen.

Kar se tiče predloga samega, mora kraljeva vlada pripomniti, da ga ne more sprejeti v celoti. Vlada se zanaša na duha pravičnosti vlasti, ki so ji sporočile svoje mnenje 20. januarja, in se smatra zato upravičena, da predloži izpremembe, ki jih nalaga potreba zagotovitve miru na Jadranu. Kraljeva vlada je tudi dolžna poudarjati, da predlogi od 20. januarja ne podajajo nikakršnega jamstva za izpraznitev ozemelj, na katera se razteza njena vrhovna oblast, niti za izpraznitev mesta Reke in Zadra, ki naj bi postali neodvisni državi. Najnovejši dogodki, ki so se dogodili komaj od predčerašnjim sem, dokazujejo celo, da so povečini rednih in izrednih čet, ki zasedajo ozemlja, odločeni, da se ne ravna po ukazihki so jim bili podani, ali ki bi jim jih mogla dati vlada,

od katere so odvisni. Kraljeva vlada, ki je tekom vse vojne dajala dokaz neomajne zvestobe napram zaveznikom, ne strašče se nikakršnih žrtev za uspeh skupne stvari, ki je po prenehanju sovražnosti podala dokaze največje umerjenosti tudi v najkočljivejših okolnostih, ostaja vedno pripravljena za reševanje težav, ki naj bi se razpravljale enako prijateljski in spravljivo.

Utis odgovora v Italiji.

Ne v Parizu ne v Rimu niso pričakovali takega odgovora, pač pa najbrž, da se mala, mlada Jugoslavija pokorno uklone vsemogočnemu najvišjemu ukazu in sprejme, kar ji nalože in vzamejo drugi, večji, starejši. Prišlo je pa drugače: Jugoslavija se ni uklonila, temveč spravlja, sklicujoč se na enako pravo za vse, gospode diktatorje v največjo zadrego.

V Rimu je naredil jugoslovanski odgovor velikanski vtisk, ki je najbolj razvidno iz časopisja, ki se naravnost reče, ne more odločiti, kakšno stališče naj zavzame zdaj v tem vprašanju. Edina rešitev, ki jo nasvetuje, je **udejstvitvev londonske pogodbe**, čeravno ve prav dobro, da je tej nesrečni, preživeli pogodbi odzvonilo v času, ko se je zrušila bivša monarhija. V tem zmislu pišejo vsi listi, ki sicer zasmehujejo »balkansko diplomacijo«, ki pa se jim zdi z druge strani tako pretkana, da prihaja »Idea Nazionale« celo do sklepa, da je bil jugoslovanski odgovor sestavljen s sodelovanjem... diplomacije v Parizu.

Ugovor Jugoslavije proti vsiljevanju ji izbiri med Lloyd Georgevim kompromisnim predlogom in zagroženo dejstvitvijo londonske pogodbe je popolnoma upravičen. Splošno je znano, da londonska pogodba službeno ni bila še nikdar in nikjer objavljena. Kako naj torej jugoslovanska vlada izbira med Lloyd Georgevim kompromisnim predlogom, ki je za Jugoslavijo nesprejemljiv, in londonsko pogodbo, ki je ne pozna?

»Corriere d'Italia« poroča, da bodo zavezniški čim prej izročili jugoslovanski delegaciji izvod londonske pogodbe s pripombo, da je vse zvrčanje dejstev za stonj; ali udejstvitvev pogodbe ali sporazum. Seveda gospodje pri tem ne pomislijo na to, da bi jugoslovanska vlada zahtevala v tem slučaju tudi pravico do razprave v pogodbi, ki ji odjemlje del njenega naroda in zemlje.

Rimski poročevalec lista »Resto del Carlino« piše: »V Belgradu vedo bolje nego v Rimu, da je g. Millerand izjavil, da je udejstvitvev londonske pogodbe nemogoča, in da je izrazil isto mnenje nekaterim časnikarjem, ki simpatizirajo z Jugosloveni in Francozi, tudi italijanski podtajnik za vnanje stvari. Svoje mnenje utemeljuje isti poročevalec tudi z ugotovitvijo, da je g. Millerand poizkušal prevzeti ulogo posredovalca med Jugosloveni in Italijani, kar dokazuje, da je odgovor na zavezniško noto sicer naslovljen iz Belgrada, toda v resnici, da prihaja iz Pariza.

Kaj pravi Amerika?

Jugoslovanska vlada je prejela od svojega poslanika iz Washingtona važno brzojavko, v kateri ji sporoča, da ameriška vlada, zlasti pa predsednik Wilson ne odobrava Jugoslaviji zdajšnjega ultimata; mu ne priznava nikake obveznosti, ker je bil sklenjen ne le brez soglasja, ampak celo brez sodelovanja Amerike. Wilson se slejkoprej energično protivi izvedbi londonskega pakta.

Za avtonomijo.

Avtonomija ali po naše samouprava, je postala vzor vseh probujenih narodov. Tudi naša dežela je imela pred vojsko obširno samoupravo v raznih panogah javnega življenja: imela je razsežno občinsko in deželno avtonomijo. Tudi šolske in cestne zadeve so se upravljale potom zastopnikov iz avtonomnih naprav. — Toda **zadnja doba je pomela vso avtonomijo z dežele**. Ukinila je občinsko avtonomijo, razpustila obč. starešinstva. Občine upravlja zdaj gerent imenovan od politične oblasti. V koliko škodo je ta ukrep, pričajo žalostne občinske zadeve. Glas občinarjev, ki dobro poznajo obč. zadeve se v merodajnih zastopstvih nič več ne sliši. Pri vsem je merodajno mnenje gerenta, ki je večkrat tujec v občini, ali je

vsaj odvisen od navodil, ki prihajajo zopet od tujcev, ki ne poznajo in ne morejo poznati domačih obč. zadev. Vsled tega se čujejo od raznih strani pritožbe o slabem gospodarstvu z obč. premečenjem. Poleg tega se ponekod nalagajo nova bremena z nastavljenjem tajnikov, ki naj bi proti volji ljudstva v občinskem uradu skrbeli za laško uradovanje. Vsakdo ve, kako velik upliv in moč imajo občinski uradi pri razdeljevanju in presojanju podpor, pri določitvi vojnih odškodnin. Le domači poznavalci razmer zamorejo nepristransko vršiti ta velevažen posel. Ljudstvo bridko občuti, da se često zapostavljajo njegove koristi in pravice. Vse to množi po nepotrebnem nezadovoljnost ljudstva.

Nič manj, če ne hušje je zadelo prebivalstvo ukinjenje **deželne avtonomije**; deželni zbor in odbor ne poslujeta. Nadomestuje ju deželni komisar, ki pri svoji najboljši volji ne more voditi in reševati deželnih poslov, kakor to zahtevajo sedanje časovne potrebe. Pomisli ti je treba, da se nahaja naša dežela v izrednih okolnostih, saj je vojska opustošila skoro vso deželo. Sto in sto upravičenih želj ima ljudstvo, a njegovega glasu se zopet ne sliši, ker so ljudskim poslancem zaprta vrata deželne zbornice. Značilno je, da čutijo uprav tisti, ki vodijo deželno upravo, živo potrebo, da se zopet upostavi deželna avtonomija.

Šolske zadeve je v prejšnji dobi upravljal posebni deželni šolski svet, ki so mu bili podrejeni lokalni okrajni in krajni šolski sveti. Tu so bili po jasnih določilih zastopani vsi interesiranci. Zastopniki učiteljstva in cerkve, dežele in občin, vpoštevalo se je pri tem tudi narodno razmerje. Toda sedaj so vsi prejšnji krajni in okrajni šolski sveti razpuščeni, vsaj tukaj pri nas, a mesto zakonitega dežel. šol. sveta se je ustvarila nova naprava s posvetovalnim glasom. Tu pogrešamo ne le zastopnikov cerkve, temveč tudi domačega slov. učiteljstva. Slovenska večina, ki je v deželi, ima tu komaj par glasov. Vsled tega so umljivi nedostaki in žalostne šolske razmere v naši deželi. Nastavljen učiteljev in učiteljic, otvarjanja šol, ne presoja več občekoristni in vsestransko premišljeni ukrepi tistih, ki te zadeve temeljito poznajo; nič več ni slišati glasu ljudstva, ki bi zamogel utemeljevati domače šolske potrebe. Posledica temu je — mesto napredovanja — le nazadovanje. — Šolska stvar bi se imela smatrati le kot sveta **kulturna zadeva** prebivalstva, ki upošteva naravne, narodne pravice starišev, ne pa kot politični **ustroj**.

Kako je s **cestnimi zadevami**, ki so jih prej imeli v rokah cestni odbori, in ki so v novejšem času tudi razpuščeni, pričakujemo pojasnil iz prizadetih krogov. Vsekako pa že pamet kaže, da je treba to važno panogo javnega prometa oskrbovati po željah in potrebah ljudstva, ne pa enega ali drugega cestnega komisarja.

Tako vidimo, da je odprava avtonomije **v škodo ljudstvu**. Avtonomija omogočuje **zdravo kritiko**, razkriva in celi rane na upravnem telesu ter **zapira pot korupciji**, ki se uprav v dobi diktatorstva bujno razvija. Vzglede v deželi ne manjka. Odprava avtonomije, ki je izraz prostosti, je nerazumljiva v času, ki je napisal na svoj prapcr »svoboda«, nerazumljiva v dobi, v kateri se povsod povzdiguje **demokratizem**, to je sodelovanje ljudstva, nikakor pa se to ne strinja s podano **obljubo**, da se bodo deželne avtonomne inštitucije spoštovale. Mi se bomo o vsaki priliki odločno potegnili zato, da se ustreže želji ljudstva, in se mu povrne odvzeta upravna avtonomija. **Je upravičeno upravnemu avtonomije bi zamogla ljudstvo utrditi vero v pravično in nepristransko upravo, ter mu dati jamstvo za morebitno narodno avtonomijo.**

Na delo!

Pet let vojne dobe je šlo mimo nas. Zapustili so nam vse posledice, vse odepolne učinke, ki jih more zapustiti svetovna vojna. Zapustili pa so tudi zbeganost in mlačnost v naši duši. Kaj čuda torej, če vsi gledajo samo na dobrih, ki nam jih je vojska vzela in uničila, klonejo pa z glavami in nimajo poenuma lotiti se obnovitve zasebnega in javnega življenja.

Srčneje, hitreje!

Posledice vojske občutimo zlasti hu-

do na Goriškem, kjer je naša zemlja bila pozorišče krvavih dolgotrajnih bojev. Tu je po mnogih krajih vojska pomedla stran vse dokaze gospodarskega in socialnega življenja slovenskega prebivalstva. Izginile so cele vasi, uničena so posestva, uničene gospodarske kulture, uničena živinoreja, mlekarstvo, sadjarstvo, vinogradništvo, gozdarstvo, itd., obustavljena vsa naša izobraževalna, politična in gospodarska organizacija. Le polagoma sili zopet vse na dan, ravno tako kot prve cvetlice, ki jih gorko solnce kliče na dan po dolgi hudi zimi. Razveseljivo je dejstvo, da se polagoma obujajo naša društva, naše zadrage in druge naše naprave k novemu življenju. **Toda prepričan se nam zdi tempc, v katerem se to vrši.** Zlasti na Goriškem smo bili vajeni politično-socialnogospodarskemu življenju, ki je imelo veliko razmahla. Vsaka vas je imela svoja politična društva, svojo izobraževalno in telovadno organizacijo, svoje posojilnice, kmetijske in gospodarske zadrage, svoje podružnice Kmetijskega društva goriškega. Poleg večjega števila političnih in leposlovnih listov smo imeli tudi gospodarske liste, ki so se kaj pridno čitali. Imeli smo veliko knjižnico, ki so razpolgale z velikim številom slovenskih knjig in spajale velik krog čitanja željnih ljudi. Imeli smo predavanje za predavanjem v mestu Gorici in po deželi, socialnega in gospodarskega značaja. Vse je teknovalo pri delu, vse je z požrtvovalnostjo in velikim navdušenjem sodelovalo pri ogromnem delu izobraževanja in gospodarskega dvigovanja našega ljudstva.

Vsak na svojem mestu.

Po večjem spi vse to naše delo. Krivda temu leži seveda v prvi vrsti v razmerah, katere je ustvarila vojna, po prenehanju vojne pa sedanja nestalna doba polna zagonetk. Toda krivda leži veliko v nas samih. Premlačni smo in preboječi. Saj narod je ostal tu, naroda ne zatre nobena sila. V njem je tista žilavost in vstrajnost, ki je vsposobila naše pradede, da so kljubovali vsem viharjem minolih stoletij, da so preživeli vse stiske in vsa gorja razburkanih časov. Narod živi in hoče živeti, za svoje življenje potrebuje pa vse kulturne in gospodarske naprave, kakor jih je imel prej. **Dolžnost je torej vseh brez izjeme, da stoje na mestu, kamor jih je Bog postavil, da delajo tako, kakor so delali pred vojno, da požrtvovalno in brez osebnih kcristi dajo na razpolago narodu vse svoje duševne sile kakor so delali dotlej, ko je vojna vihra završala preko dežele.** Iz ruševin mora kliti novo življenje, in vsakogar naloga je, da pospeši razvoj tega.

Le v delu je uspeh.

Goričan ni zastoj slovel kot najinteligentnejši in najdelavnejši del slovenskega naroda. V to ga je vsposobila stalna politična borba, predvsem pa živahnejša kri, ki je plula po njegovih žilah, ali naj bo temu danes drugače? Ali naj zaslovi Goričan kot mlačnež, obupnež? Temu ne more biti tako, ker je Goričanu narava ostala nespremenjena. Vojna doba je res njegovi duši odvzela nekoliko poleta, izpodrezala mu je res nekoliko pogumna krila, a strla ga ni. In ko prenehajo prvi žalostni utisi vojnih posledic, se mora zavediti, **da je le v življenju moč, v delu uspeh.** Zavest se vzbuja dan za dnem bolj in bolj in ž njo veselje do dela. Slej kot prej pa mora veljati načelo vzajemnosti, ki se izraža v našem društvenem življenju in v naši gospodarski organizaciji. Oživimo zato naša bralna in izobraževalna društva, naše pevске, telovadne in dramatične krožke, v katerih dobi naš duh zopet svoje ravnovesje, svojo pošteno zabavo, svojo neuklonljivost napram vsem zaprekam sveta. Oživimo pa tudi do zadnje vse naše gospodarske zadrage, vse naše posojilnice, vsa naša kmetijska društva, vse naše mlekarne itd. **V današnjih razmerah potrebujemo vseh, prav vseh.** Čim živahneje bodo poslovale, tem večjo korist nam donesejo vsem skupaj. Ali ni telo bolno, če le en ud odpove službo, ali ne poskrbiš takoj, da izlečiš bolni ud, ko več, da le vsi udje ti morejo služiti koristno? In vsa naša društvena organizacija je ud našega narodnega telesa, če eno društvo, če ena naprava spi, se to že občuti.

Smiselj za skupnost.

Slovenci so se vedno radi združevali. Prva njih-družinska-gospodarska organizacija je bila »zadruga«, v kateri se je izraževala družinska in gospodarska skup-

nost naših pradedov, pa tudi njih smisel za združevanje. Razvoj časa je zadrugo v prvotnem pomenu uničil, zlasti pri nas, kjer je germanski in italijanski upliv prav zgoraj učinkoval na socialno uredbo naših pradedov. Zdravilni duh pa je ostal tudi v potomcih, kar je dokazovalo veliko število različnih društev in združb tik pred izbruhom vojne. Ta duh pa zahteva od naših ljudij nekaj etično nepodeljivih lastnosti: 1.) **smisel za skupnost** in cilje, ki se zamorejo vdejavljati edino le vsled skupnega sodelovanja, 2.) **požrtvovalnost in ljubezen do bližnjega**. To se pravi, prvič ljudje morajo razumevati, zakaj se združujejo, kake koristi imajo od tega, da se združujejo v društva, v krožke, v zadruge itd., pa tudi kake dolžnosti si s tem naložijo; drugič pa morajo biti sposobni ljudje, ki vzamejo v roke vodstvo teh združb, jih gospodariti, jih vodijo do skupnega cilja. To delo pa ne prinaša osebnih koristi, zahteva veliko zgube časa, uporabo vsega osebnega znanja, skrajno požrtvovalnost in ljubezen do bližnjega. To so lastnosti, ki jih današnji čas zahteva še bolj nego kdaj prej. Naše ljudstvo je podobno sedaj po vojski onemoglemu detetu, katerega starši uče hoditi, mu pridobije znanja in izkušnosti, da ho zamoglo kasneje samo za se skrbeti živeti svoje življenje.

Naše posojilnice.

Kot izgled ogledimo si danes iz našega združevalnega življenja samo naše posojilnice. Rodila jih je potreba, rodil jih je zgled, katerega smo videli pri drugih narodih. Imele so globoko zarezujoč vpliv na vse naše gospodarsko življenje. Prvotno so imele samo namen **zviditi boj zoper oduševstvo, ki je svoji čas cvetelo** pri nas kakor drugod. **Potrebni ljudem so nudile priliko, da si prisrke po ceni in do človeških pogojev posojila**. Da so zamogle posojilnice v tem oziru svojo nalogo izvršiti, so si pridobile denar potom hranilnih vlog. Neposredno v tem so **pa vplivale na številnost našega prebivalstva**. S številkami bi se lahko dalo dokazovati, koliko dobrega so sterile posojilnice s tem, da so na eni strani pospeševale štedljivost naših ljudi, na drugi strani pa uredile posojilno gospodarstvo. O tem znajo veliko povedati veliko delničniki, kolikor vlagatelji v naši deželici, zlasti zadnji, **ki so si na ta način pribavili marsikatero svotico za današnje kritične gospodarske razmere**. Toda kmalu je pokazala potreba, da morajo posojilnice razširiti svoje delovanje; začele so posredovati skupni nakup kmetijskih potrebščin, skupno prodajo kmetijskih izdelkov in izdelkov. Začele so prirediti gospodarska predavanja, ki so poglobila gospodarski napredek našega ljudstva. V svesti si blagodejnega in gospodarskega vpliva so ljudje podpirali posojilnice, zlasti vlagatelji so tekmovali takorekoč z vlaganjem prihranjenih novcev, tako da so posojilnice nemoteno vršile svoje poslanje in tudi v najbolj kritičnih časih ne pretrgano ustregle domačemu prebivalstvu.

Vsi za enega, eden za vse!

Tako življenje naših naj se zopet obudi, vsestransko delovanje v vseh ozirih, a tudi ljudje, ki imajo slučajno denar doma in ga v trenutku ne rabijo, naj se spomnijo, **da je njihova dolžnost, vložiti ta denar v domače zavode** in tako doprinesiti tudi svoj delež k nemotenemu delovanju posojilnic. Kakor niso splošnosti ničesar koristili srebrni in zlati novci skriti v nočevih, tako ne koristijo danes bankovci, ki se hranijo po predalih in skrinih. **»Vsi za enega, eden za vse!«** je bilo geslo, s katerim se je delovalo pri posojilnicah, z drugimi in družtvih sploh pred vojno; to bodi tudi sedaj naše geslo, ako hočemo pridobiti ljudstvu zopet isto gospodarsko višino in živavost, isti socialni položaj, kakor ga je vžival nekoč. Na delo!

Dopisi.

S Krasa, Dovolite mi, g. uradnik, da v kratkem odgovorim na dopis s Krasa v cenj. Vašem listu od dne 22. t. m. št. 4. Vodi me okolnost, da se ne dela nikomur krivice, in pa dejstvo, ker uvidevam iz dotičnega dopisa, da ni g. dopisnik dovolj poučen o cenitvenih delih.

Dopisnik se moti, ako pravi, da si laste samo 4 cenilci iz Komna cenitve v zadevi vojne odškodnine. Ti 4 imajo namreč nalogo, iti v drugo vas le po parkrat in le toliko, dokler se tamošnji domači cenilci ne vpletajo gledé na način cenitve in pa na sestavo cenitvenega izdelka. Cenilci ne odrekajo nikomur, se ne silijo nikomur, ne gledajo na prijateljstvo, niti na gostije, nasprotno, pripravljajo ljudem iz krajev, kjer so že bili, naj si vzamejo cenilce domačine! Ako pa kdo želi tuje cenilce, ima razloge, naj bodo tudi nevtemeljeni in privatnega značaja.

Delo s cenitvijo ni posebno zamudno za večšega cenilca, ali trud njegov in zamuda časa se začeta doma pri računanju in sestavi cenitvenega izdelka.

Ne najdem opravičeno spodtikati se, ako se cenilna komisija v oddaljene kraje

vozi, saj ima dovolj hoje na licu mesta od zemljišča do zemljišča, in pa trošek za vožnjo ne spremeni računa na škodo stranke.

Premičnine niso podvržene sodni cenitvi, kakor meni g. dopisnik, ampak samo nepremičnine. Tudi račun cenilcev niso tako visoki, kakor piše g. dopisnik, ker ti zašajo z ozirom na delo ali na visokost zneska od 20--50 L. Ta svota se dvigne za toliko, kolikor stane cenitveni zapisnik, katerega se mora po predpisih napraviti v treh izvodih.

Priporočilo g. dež. sod. svetnika, da bi se za vsako županstvo posluževal domačih cenilcev, je, kakor že gori obrazloženo, nepotrebno, zakaj, kakor rečeno, je sam to že prej odredil in jih polagoma priteguje med izvežbane. Da bi pa cenilcem brez potrebnih instrukcij izročil delo, katero ni tako lahko in enostavno, je pretirana zahteva! Dovolj se trudi, ako poleg uradnih ur žrtvuje tudi prosti čas v prid okrajanom.

Konečno omenjam, da največji del stroškov pri celem elaboratu za vojno odškodnino provzročča strašanski birokrati-zem, vsled katerega je treba iz vseh mogočih uradov znašati težke svežnje papirjev, za kar ti lahko zadoščala ena sama pola.

(Op. ured. Radi smo objavili ta dopis, da se zadosti resnici. Dopisnike zopet opozarjamo, naj se vedno dobro pouče, predno nam o kaki stvari kaj poročajo. Resnica nad vse, in vsakemu svoje!)

S Kojškega.

Naše ljudstvo je dolo trpelo in molčalo, nadaljnih krivic in suženjskega ravnanja pa ni moglo več prenašati, mera je bila prepolna! Sestavila se je na prošnjo občinarjev iz Kozane spomenica, podpisana od več kot 200 posestnikov v kateri so bile popolnoma dostojno in udano razložene naše obč. razmere in zahteve. V začetku meseca septembra 1919 je bila spomenica poslana naravnost na generalnega civilnega komisarja v Trstu. Ta je poslal pritožbo v preiskavo okr. civ. komisarijatu v Gorici. Preiskava se je vršila na ta-le način:

V sredo dne 24. sept. 1919 okoli polnoči pokliče neki častnik od prezidija v družbi drugega častnika, dveh vojakov in dveh karabinirjev Filipa Čadeža iz Kojškega, naj takoj vstane ter pride na ulico. Ta takoj uboga in ko pride na ulico, stopi predenj ves razkačen komisar Tomasini, ki je bil do takrat skrit ter zavpije nad Čadežem: »Vi ste tisti, ki ste pobirali podpise proti meni ter ste se pritožili na gubernatorat. Vi hujskate ljudi proti vladi, pljuvate laško zastavo itd.« Vse te besede seveda niso bile resnične. Med tem divjim kričanjem je Tomasini surove popadel Čadeža za lice, kakar sta navzoča častnika zavpila: pusti ga! Čadež je bil odpeljan do hiše Luka Pušpana, ki so ga tudi s silo spodili s postelje, ter ga aretirali, ker je **pobiral podpise za spomenico na Nj. Ekselencu Ciuffellija**. Drugi dan 25. sept. 1919. je obč. komisar v sporazumu s poveljnikom prezidija ukazal vojakom -- ne karabinirjem! -- aretirati Ivana pl. Reja, poštarja iz Kozane, ki je bil pripeljan v obč. pisarno, kjer ga je komisar čakal ter pri prvem zaslišanju nabružil z nekulturnimi psevkami: **porco ščavo**, (po furlansko!) **animale!** Priča je g. Reja ter njegova hči, ki je bila navzoča. Zaprt je bil tudi bivši podžupan iz Vedrijana, Anton Jančič, ter Emil Gelb iz Kozane. Zaprti so bili en dan in eno noč v gradu v Kojškem v dvornici, **brez vsake hrane**, za ležišče niso dobili niti pesti slame. V petek 25. sept. 1919 se je zglasila v obč. pisarni ob 3 uri popoldne pod vodstvom župnega upr. iz Kojškega deputacija broječa okoli 40 mož, ki je zahtevala z vsa odločnostjo pojasnila o gori imenovanih aretacijah. Komisar je ves razburjen v zadregi odgovoril: »Poslana je bila na gubernatorat proti meni, komisarijatu v Gorici, vladi ter vojaški oblasti naperjena pritožba. Te može sem dal aretirati, da najdem glavnega kriveca.« Deputacija je povdarjala, da spomenica ne govori o drugih stvarih kot obč. škil, ter da je menda vendarle dovoljena pritožba proti komisariju na višjo inštanco. Odgovoril je odločno v veliko začudenje navzočih: **»Proti meni ni dovoljena nobena pritožba!«** Ko je deputacija izjavila, da ne zapusti obč. pisarne, dokler ne bodo aretiranci izpuščeni, je komisar obljubil, da jih hoče izpuščiti iz zapora, kar je tudi še isti dan storil.

Nepopravljiva je bila krivica, ki jo je obč. komisar zagrešil napram poštenim in mirnim ter uglednim občinarjem. Razvpija je bila vsa občina -- seveda po prizadevanju komisarja! -- kot **nevarna**, revolucionarna, pri vseh političnih ter vojaških oblastih. Postavljene so bile straže po vsi izmed takrat navzočega vojaštva. Komisar je namreč prepričal poveljnika, ki seveda ni poznal vzroka in začetka cele obč. afere, da se bližajo neredi v občini -- revolucija menda. Straže so stražile, domačini pa hodili po svojem delu in opravkih.

Molčati ni bilo mogoče, drugače bi bil ostal na nas od komisarja krivično v javnosti vtisnjen pečat revolucionarjev ter nevarnih elementov, ki so nevarni državi. Da se pojasni višjim oblastim škandalozno postopanje obč. komisarja, sta bili spisani dve vlogi, ena na višji civilni komisarijat v Trstu, druga na deželni odbor v Gorici.

O celi zadevi je bil obveščen osebno g. komisar za avtonomne dež. zadeve, g. dr. Pettarin, ki je **sam nasvetoval, naj se mu pošlje pismena vloga**, podpisana vsaj od nekaterih občinarjev. Nabiralec podpisov za to vlogo ter vlogo na generalni civ. komisarijat v Trstu, Anton Bevčič, posestnik in krčmar iz Kojškega, je bil na pritisk obč. komisarja Tomasinija poklican na prezidij, **aretiran** kot podpihovalec ljudstva ter odpeljan v Krmin z vojaško eskorto. Od tega dne 15. sept. 1919. **ga še ni domov**; nahaja se interniran v taborišču Gardola - Trident. Ni ga mogoče rešiti z taborišča, **kljub opetovanim prošnjam, ker komisar Tomasini noče dati -- »nulla osta«**.

Tako je bil torej zatrt poizkus, da uredimo naše nesrečno občinsko vprašanje, ter dobimo pravičnega in sposobnega obč. voditelja. -- Da ti se ja nikdo več ne upal nastopiti za red in blagor ljudstva v občini Kojško, je Tomasini 5. okt. 1919. ukazal javno razglasiti pred cerkvijo: »Ne podpisujte pritožb, za katerih vsestino ne veste, drugače bo vsak kaznovan!« Ljudstvo je debelo gledalo ter povsilo glave. -- Da pa bo svoje zmage še bolj gotov, je 12. 10. m. l. pogrel na trgu že prej objavljeni starejši razglas gen. Badoglia o **prekem sodu!**

Pri poznejši preiskavi o resničnosti pritožb v spomenici, naslovljeni na generalnega komisarja, je večina zaslišanih izjavila, da niso vedeli, kaj so podpisali. Pač naravna posledica represalij obč. komisarja na naše ljudstvo, ki je nasilnosti že sito ter se jih boji, prekega soda pa še bolj!

Iz Nabrežine. Tudi pri nas smo se zdramili iz dolgega »peletnega spanja« Javna ljudska knjižnica, - ki je imela 29. oktobra preteklega leta svoj obč. zbor - šteje že danes lepo število članov. Igre, katere je priredila na Silvestrov večer in v nedeljo 25. jan. s. pokazale, da smemo računati na lepe uspehe naraščaja, kajti ta se je do sedaj na splošno dobro izkazal.

A knjižnica ima tudi velike potrebe. Manjka ji kulis ter splč vsa oprava za oder. Še celo odra nima svojega. Zato apeliramo na vse občinstvo, naj podpira in agitira za to prekoristo društvo. Sedaj je knjižnica dobila precej novih knjig. -- Vpišite se torej vsi v knjižnico. S tem koristite sebi, kajti prvi pogoj življenja, je kultura in izobrazba. Vse to pa zamorete dobiti v knjigah, ki Vam jih nudi to društvo. Koristite pa s tem tudi knjižnici, katero podpirate. Na delo torej -- in videli boste uspeh. Videli boste, da zmore tudi naš oder kako večjo igro in dramo. Bivši orkester se je sedaj združil z godbenim društvom. Napreduje dobro. Tudi pevsko društvo se oživlja, kar z veseljem pozdravljamo. Dvignimo se torej vsi in naše geslo naj bodo besede Simona Gregorčiča, ki pravi, da:

Dolžan ni samó, kar veleva mu stan,
kar mre, to mož je storiti dolžan!

Z Bovškega. Avtomobilska zveza in vožnja z Bovškega na postajo Sv. Lucija in obratno je že tako škandalozna, da ji ne bo para niti v »kulturni Albaniji. Prvič je zveza samo k enemu vlaku, drugič pa je avtomobil tako natlačen, da je res čudo, če se ne zgodi več nesreč. Po 20 ljudi, pa tudi več, se nabaše gori, da ni mogoče ne stati, ne čepeti med živimi bitji in nerodno prtljago. Ljudje se vsekrizem pritožujejo nad tem neredom, pa vse skupaj ne pomaga nič. Saj ima vendar Italija dovolj avtomobilov in v kraljestvu ima vsaka najzanikarnejša vsa zvezo, kot nam pripovedujejo begunci. Za ubogo tolminsko paro je pa vse dobro! Zahtevamo, da se temu nemudoma odpomre, tako ali tako!

Od Robiča pri Kobaridu. V gorah nad Robičem delajo fantje in možje iz naših krajev že celo zimo novo cesto. En oddelek šteje 45 delavcev, samih naših Gorjanov. Zadnjič jim pride izplačevati dne sam gospod inženjer. Kliče drugega za drugim in veli podpisati vsakemu svoje ime. Celih 44 jih je že podpisalo popolnoma v redu in ročno, a zadnji, mož 65ih let se brani. Pa inženjer sili vanj, češ, da gotovo zna, ker znajo vsi drugi. Mož se da slednjič pregovoriti in podpiše svoje ime popolnoma pravilno in lahko čitljivo. Gospod inženjer se je v resnici čudil, kajti drugod so bile pole polne tistih čudnih mrtvaških križcev pred imeni živih ljudi. In nauk? Ne branimo se nikdar podpisati svojega imena! Vsaka pisava, pa naj si ho še tako okorna, je le v čast človeku. Taka ponižnost in skromnost, oziroma sramovanje je nemoško in nečastno. Pokazimo povsodi, da so med našim narodom analfabeti čele vrane!

Iz Drežnice. Civilni komisarijat v Tolminu (oziroma davčni urad) je poslal kakim petim kmetom v tukajšnji občini nalogo, da prijavijo osebno dohodarino. Sicer imamo res predpust, a oblasti menda delujejo še resno. Če bi ne bilo to bridko, bi se človek smejal na vse grlc, kakšne može so pogruntali. Nekaj teh je namreč tako revnih, da bodo morali prodati edino kozico, če hočejo plačati osebno dohodarino. Nčbeden od njih pa nima kakega dohodka, komaj, komaj, da preživljajo svoje družine. Eden ali dva imata celo vsa poslopja porušena. Če bi imel kdo kak zaslužek, kako obrt, ali kaj podobnega, bi bilo vsaj nekaj opore. Ne moremo si misliti, kdo je oblast tako debela in nesramno nalagal. Če je bila prejšnja vlada tako pristanska in malo informirana, da je dajala podpre takim ljudem, ki niso imeli pravice do nje in so v strahu za nagrabljeni denar (zaradi davka) nesli tega v drugo državo, naj se neva oblast malo bolj potruditi in išče davkoplačevalcev tam, kjer se v resnici nahajajo.

Iz Kobarida. Malo je novic iz našega trga, pa je vendar vedno kaj novega. Naš trg postaja vedno znamenitejši v zgodovini. Uvekovečil ga je zadnje čase še neki »znanstvenik«, ki je na ovcinem listu Šolskih zvezkov nekaj naklobasal o Kobaridu. Tudi narisan je, pa tako, da mra stati sodaj: to je Kobarid, sicer bi si lahko mislili poljuben kraj pod gori. V opisu pravi nekako tako: Kobarid nima svoje zgodovine, postal je pa znamenit vsled znanega umika, ki se je pa kruto maščeval. Prebivalci so večinoma pastirji in se pečajo z ribolovom. -- Naj bo, no! Z »učenjaki« se ne bomo prepirali, pa tudi verovali jim ne bomo ne bene več.

Zadnjič vprašam možakarja: »Kako pa kaj občina izhaja v teh časih, ko je polno stroškov?« -- »Ne vemo prav nič.« Jaz: »Ali tudi podžupani nič ne vedo?« On: »Pravijo, da nič.« -- Jaz tudi nič, radoveden sem pa, kam to pelje.

Iz Baške doline. Tukaj se je začelo gibanje za razcepljenje občin. Podbrdo je sprožilo željo, da bi se ločilo od županstva Grahovo v samostojno županstvo, oziroma, da se mu pridruži Stržišče. Ako bo vlada tem željam ugodila, da se večja županstva razcepijo, treba pomisleka, da se stvar za trajno tako uredi, da bo ljudstvu kolikor mogoče vstrčeno. Potem takem bi bilo v Baški dolini najbolj primerno, da se občine tako-le razdelijo: Podbrdo naj bi bilo samo zase, ker vže to želi. Huda-južna in Stržišče naj bi bili ene županstvo, temu se priklopi še Zakojca-Bukovo; Grahovo in Nemški rut naj bi bila tudi neko zase svoje županstvo. Kneža, ki sedaj spada v obč. Grahovo, naj bi se pridružila Podmelcu, ki bi bil tudi samostojna občina, ker Podmelec je tudi precej oddaljen od Tolmina.

Tako bi imelo Podbrdo približno 1200 duš. Železniška postaja Podbrdo, Huda-južna Stržišče Bukovo približno 1700 duš. Železniška postaja Hudajužna, Grahovo Nemški Rut približno 1300 duš. Železniška postaja Grahovo, Podmelec-Kneža približno 1800 duš. Železniška postaja Podmelec. Tako bi imela vsaka občina svojo železniško postajo, kar je zelo važnega pomena, zlasti radi zveze ceste s postajo. Da bi se pa občine še bolj razcepile, se pa zdi nepotrebno, kajti premajhna občina v tem kraju bi teško zmagovala nepričakovane stroške.

(Op. ured. Ta dopis objavljamo, da tudi drugi povedo svoje mnenje. A prosimo, le ne preobširno).

(Drugi dopis). Počasni, skoraj prepočasni smo mi hribovci. Kjer pa primemo, tam dobro držimo; tako je bilo in tudi ostane, akoravno je šel mimo nas svetovni polom, ko smo imeli »puškice nabasane, sablice prepasane«. Sedaj pa smo tam, kjer smo bili davno, davno pred vojsko. Pa, kar je bilo, je bilo. Tožbe nič ne pomagajo, treba iti zopet veselo na delo, to je rešitev. Bodočnost ne sliši njemu, ki kaj vkaže, tudi ne onemu ki ima bogate gr dove, bodočnost je onega, ki dela, je združen in organiziran. Naš voz mora naprej! Naprej naša »klesa«, to so časopisi in knjige. Kulturni delavci naj poskrbijo, da bodo naša kolesa dobro mazana. Mi pa s trdimi rokami, s težkim kladivom razbijajmo kamenje, ki se je navalilo in se še sipa na našo cesto, da bo naš voz varno in gotovo vozil. Vse, prav vse, kar je našega mora na delo v naši kulturni in gospodarski organizaciji!

Vroč in soparen dan bo, znojili se bomo pod težkim vzduhom, ko pa se bomo vračali od težkega dela, bodo naše planine žarele v solčnih žarkih, iz naših grl pa bo prevrela vesela narodna pesem: Kaj nam pa morejo.

Iz Podmelca. Eno izmed najstarejših društev tolm. okraja, nekdanj sloveča: »Kmetška čitalnica v Podmelcu« prične zopet svoje delovanje. V ta namen sklicuje svoj obč. zbor dne 8. februarja 1920 ob dveh urah v društveni sobi pod št. 38 v Podmelcu po navadnem dnevnem redu.

Ker se namerava pričeti takoj tudi s tamburanjem, pozivajo se vsi oni gosp. ki so si izposodili, ozirna so v posesti po vojni raztreseni čitalnični instrumentov, da jih takoj vrnejo. Odbor.

Politični pregled.

Mirovna konferenca je prenesla svoj sedež iz Pariza v London, kjer se bodo nadaljevali razgovori, ki so bili pretrgani zaradi spremembe v francoskem ministerstvu. Za jadranskim vprašanjem, ki je slavno kakor jadransko morje, pride na vrsto turško vprašanje.

Na Ruskem so Ukrajinci pod vodstvom generala Pavlenkova zavzeli Odeso.

Čehoslovaki so zavezniškega vojskovodjo Kolčaka v Irkutsku izročili boljševikom. General Semenov je prosil zavezniške, naj Kolčaka oprostijo, iz Petrograda pa prinaša »Pravda« brzojavko, da so Kolčaka lastni vojniki nasadili na bajonete. Getvega o končni usodi tega moža ni še nič. General Judenič, ki je bil aretiran na Estonskem, je bil vsled posredovanja zavezniških opreščenc. Lenin je baie Poljski ponudil mir. Na podlagi te ponudbe bi Rusija priznala neodvisnost Poljske in bi tudi ustavila svoje operacije proti Ukrajini. Kakor poroča »Morning Post«, je Lloyd George odklonil Poljski vsako pomoč proti boljševikom in se izjavil, da bi ne bil proti sklepu miru med Poljsko in sovjetsko Rusijo.

Na Portugalskem so veliki anarhistični nemiri. V Lisaboni je bilo v ednem dnevu sedem bombnih atentatov; eden je veljal predsedniku republike, ki je bil težko ranjen. V Oporto je bilo z bombami ubitih 54 oseb in ranjenih 129. Ves železniški promet stoji, sedem železniških mostov je bilo pogranih v zrak.

V Italiji je končala stavka železničarjev s popolno zmago teh poslednjih. -- 3. t. m. se je v Rimu zopet otvoril parlament, kjer pričakuje vlada, da ji zbornica izreče zaupnico.

Na Ogerskem so imeli volitve v državni zbor. Zmagala je z veliko večino monarhistična stranka, katere namen je, zopet urediti kraljestvo na Ogerskem. Vrhovni svet v Parizu je 2. t. m. poslal naslednjo noto ogerski vladi, kakor tudi vladji češkoslovaški, rumunski, poljski in jugoslovanski. »Združene velevlasti čutilo dolžnost, da ovrže govorice, ki se širijo in bi zalele javno mnenje speliati na napačno nota, kakor da bi namreč bile velevlasti pripravljene priznati, da se povrne habshurška dinastija na ogerski prestol.

Združene velevlasti mislijo, da zopetna upostavitve dinastije, ki predstavlja v očeh vseh njenih podanikov - sistem zatiranja ali zapostavljanja vseh drugih plemen v zvezi z Nemčijo, bi se ne skladala z načeti, na podlagi katerih je bila ta dinastija tepena, ne z rezultati vojne, ki je končno osvobodila narode, ki so ji doslej služili.

Nikakor tudi ni misliti, da bi združene velevlasti hotele posegati v notranje zadeve ogerske države, ali da bi narekemale ogerskemu ljudstvu obliko vlade, katero si mora ogerski narod omisliti sam.

Združene velevlasti končno nikakor ne morejo pustiti, da bi se vprašanje o zopetni upostavitvi habshurške dinastije smatralo kot vprašanje, ki zadeva ali zanima samo ogerski narod. One izjavljajo, da bi mir, če se zopet upostavi habshurška dinastija, bil v nesoglasju s temeljnimi težkimi, na katerih je mir zgrajen, in bi združene velevlasti tega nikdar ne pripoznale in ne trpele.

Iz Jugoslavije.

Komisija za likvidacijo deželne uprave v Ljubljani je razpuščena. Ta komisija je imela likvidirati deželno premoženje bivše vojvodinje Kranjske. Za kuratorja deželnega premoženja je imenovan dr. Triller namestnikom pa višji ravnatelj bivših deželnih uradov Zamida.

Jugoslovanska krona raste na inozemskih trgih od dne do dne. V Curihu je notirala dne 25. januarja 5.15, dočim je notirala češkoslovaška krona samo 5.-poljska pa celo samo 3.80. Jugoslovanska krona je skoro že dosegla nemško marko, ki notira 5.25. Vsekakor dokaz, da raste zaupanje v solidarnost Jugoslavije in njeno gospodarsko moč.

Agrarna reforma v Jugoslaviji lepo napreduje. Minister za upravno reformo, dr. Henrik Križman je prijavil naredbo, ki uredi postopanje glede uprave agrarno-reformnih veleposestev. V posameznih pokrajinah se ustanove posebne agrarne direkcije in v področju teh okrajni agrarni uradi. V Sloveniji se ustanove za sedaj takih uradi v Ljubljani, Mariboru ali Celju, v Borovljah in v Murski Soboti. Kakor znano, so z odredbo od 19. februarja m. l. veleposestva, presegajoča gotov obseg, razlašena. Upravo teh veleposestev prevzame za sedaj država sama. Posebej se

uredi uprava razlaščenih gozdov, tako da bo ljudstvu zajamčen potrebni les. Tudi je zajamčen užitek stelje ter veleposestniških pašnikov in planin.

Novo deželno vladno dobi Slovenija. Dosedanji predsednik, dr. Gregor Žerjav je odstopil, na njegovo mesto pa je imenovan dosedanji minister za trgovino dr. Albert Kramer kateri sestavi novo vladno. Naslednik dr. Kramerja v ministertvu za trgovino bo baje narodni poslanec dr. Puc, bivši goriški odvetnik.

Razlašena veleposestva v Prekmurju t. j. v onem delu nekdanje Ogrske ob štajerski meji, kateri pride pod Jugoslavijo, znašajo 19.937 hektarjev.

Protestno gibanje proti načinu rešitve jadranskega vprašanja, kakor so ga zamislili ententni diplomati v Parizu, se širi po celi Jugoslaviji. V vseh večjih krajih se vrše velika protestna zborovanja z ogromnimi udeležbami. V Belgradu, Zagrebu, Ljubljani in drugih mestih pa se vrše demonstracije. Po celi državi vlada velika razburjenost. Sklepajo se resolucije proti nameravani rešitvi jadranskega vprašanja. V par dneh je došlo nebroj teh resolucij na osrednjo vladu v Belgradu. Lahko se reče, da se je Jugoslavija dvignila kakor en moč proti ultimatumu in proti odtrganju dela jugoslovanske zemlje.

Sladkorna industrija v Jugoslaviji. V Jugoslaviji je osem sladkornih tovarnen in sicer sta dve v Srbiji (Belgrad, Čuprija), ena v Bosni (Usora), ena v Slavoniji (Osijek) in štiri v poprej južnomadžarskih župah (Branje, Veliki Bečkerek, Novi Vrbas, Červenka). Vse so večinoma moderno urejene za izdelovanje surovega (nečistega) sladkorja in belega blaga (rafinade). Sedaj delajo te tovarne malo ali pa sploh stojijo (posledica vojne), vendar so pa njih strojne naprave dosti dobro ohranjene. Čim bodo mogle obstoječe tovarne v polni meri delati, bo iznašala skupna letna produkcija 870.000 stotov (q) surovega sladkorja (v Srbiji 120.000 q, v ostalih delih Jugoslavije pa 750.000 q), to bi bilo okroglo sedem kg na osebo, ako računamo, da ima Jugoslavija dvanaest milijonov prebivalcev.

V bivši Avstro-Ogrski je bila povprečna potreba sladkorja pred vojno, nekaj nad 13 kg na leto in osebo na Ogerskem, Hrvatskem in v Bosni le 7 kg. Potreba v Jugoslaviji bi bila po dosedanjih prilikah 7 do 8 kg na leto in osebo ter bi se mogla kriti iz domače, jugoslovanske sladkorne industrije. Računati pa je s tem, da se bo sladkorni konsum v Jugoslaviji z izboljšanjem in napredkom kmetijskega gospodarstva z izboljšanjem splošnih življenjskih razmer, s povzdigo splošne kulture in blagostanja v doglednem času sorazmerno povečal, v kakem desetletju morada že podvojil, ne oziraje se na važnost omogočenja izvoza sladkorja v druge, sosedne države (Bolgarsko, Grško). Potem Jugoslavija z lastnim izdelkom ne bi mogla več izhajati, zato mora pravočasno sladkorno industrijo povečati in razširiti, za kar so naravni pogoji dani v izredni meri.

Domače vesti.

Smrtna kosa. Dne 1. febr. je umrl v Gorici po prav kratki bolezni g. **Anton Rejec**, sluga pri Goriški ljudski posojilnici, v starosti 55 let. Naj v miru počiva!

Imenovanja. Na ljubljanskem vseučilišču je bil na filozofski fakulteti imenovan za izrednega profesorja g. dr. Karol Osvald, na bogoslovni fakulteti pa za rednega profesorja g. dr. Jožef Srebrnič.

Od okrajne bolniške blagajne nam pošilja vodstvo v objavo naslednje oznanilo: Razun navadnih ambulančnih ur, je vodstvo blagajne, na podlagi sklepa načelstva, določilo eno ambulančno uro zvečer (za sedaj od 5--6) v lastnih prostorih (ul. G. Leopardi 6), katere se lahko poslužujejo posebno tisti člani in članice, ki so zaposleni cel dan (za zdravniške posvete, in razne male bolečine ali nerazpoloženja).

Roparski napad ob belem dnevu na glavni cesti pri Ročinju. Dne 26. januarja t. l. ob 4 uri popoldne se je vračal posestnik Anton Perkon iz vasi Močile nad Ročinjem s svojim enovpreženim vozom iz Kanala proti domu. Med potjo pred gestilno »pri Škalabonu« (med Kanalom in Ročinjem) se je Perkon ustavil. V gostilni med drugimi gosti sta bila tudi dva mladeniča v starosti od 20 do 25 let, ki sta Perkona sumljivo opazovala, posebno pri plačevanju. Perkon je cpazil takoj, da imata ta dva mladeniča hudo bue namene. Pred njim sta pa to zapustila gostilno. Perkon, sluteč zločestni načrt teh dveh malcpridnežev, je podvizal tako, da pride še pred nočjo domov. Pri križišču cest za Ročinjem v Močile je dohitel Perkon mladeniča, ki sta ga pa ustavila in zahtevala, naj jima izroči ves svoj denar, če ne, da ga ubijeta in mu grozila s samokresom. Perkon jima je izročil svojo listino s čez 500 lirami denarja in si tako rešil svoje življenje. Roparja sta se zadovoljila s tem plenom, in pustila Perkonu nadaljevati svojo pot. Perkon je takoj ovadil

ta napad orožnikom v Ročinju, ki so ujeli čez par dni tička na postaji v Avčah. Nahajata se sedaj na varnem v zaporu, in premišljujeta svojo usodo.

Skupaj prišla, skupaj šla. V Podgorici sta umrla brata-dvojčka in sicer po desetih mesecih, oba v teku ednega poldneva. Nista se še poznala, pa sta se že rada imela. Kakor bi se bila pomenila: skupaj sta odšla, kakor sta prišla. V edni rakvi, v ednem grobu sta našla svoj zadnji domek, Marijan in Rudolf Kocjančič.

Razno.

Trdnjavo Przemysl, na katero vežejo marsikaterega slovenskega vojaka žalostni spomini, so začeli podirati.

Nemčija se bo maščevala. Ko je nemška vlada podpisala mirovno pogodbo, vsled katere mora odstopiti mnogo sveta zmagovalcem, je obenem izdala oklic tistemu svojemu prebivalstvu, ki ga izgubi. Oklic pravi med drugim: »Obljubljamo vam v imenu celokupnega nemškega naroda, da vas ne bomo pozabili nikdar in nikoli. Tudi vi ne boste nikdar pozabili na skupno nemško državo. Ob težki uri izgube se zavedamo, da imamo eno skupno vez, katere nas ne oropa nobena tuja sila. Nemška srca ne obupavajo in nemška volja bo našla pota, da pride do veljave. Bodite močni z nami v trdni veri: nemški narod ne bo poginil! Iz globoke nesreče današnjih dni se bo zopet dvignil! Zvestoba za zvestobo! Za pravice naše narodnosti se bomo skupno borili vsikdar in z vsemi silami!«

Izobrazba med Čehi in Slovaki. Ta dva naroda, ki sta sedaj združena v eni državi, sta zelo različna glede izobrazbe. Med Čehi je le 4% analfabetov (čitanja in pisanja nezmožnih), dočim jih je med Slovaki 85%. Posledica mađarskega zatiranja.

Država s 55 prebivalci. Na severovzhodu Sardinije je otoček Tavolara. Dolg je deset kilometrov, dva kilometra pa širok. Leta 1910. je bilo na otoku ljudsko štetje, našli so 55 prebivalcev. L. 1836. je podaril sardinski kralj Karol Albert prebivalcem otoka samostojnost. Volili so kralja, ki je kot Pavel I. kraljeval da leta 1882. Tedaj je umrl. Najbrže pa njegvo kraljevanje ljudem ni dopadalo, ali pa so mislili, da ne morejo dobiti vrednega naslednika, zato niso izvolili nobenega več za kralja. Volijo pa predsednika za dobo desetih let. Pečajo se z ovčjerejo. Ali je bila ta republika tudi zamotana v mrežo svetovne vojne, nismo čitali nikjer. Drugače bi se tudi ti republikanci lahko potegovali v Parizu za kako pridobitev ozemlja!

Kako je razsajala španska bolezen. -- Leta 1918., in sicer v zadnjih dvanajstih tednih, je umrlo za špansko boleznijo skoro šest milijonov ljudi. Sodi se, da je bilo v svetovni vojni 20 milijonov mrtvih. V isti dobi, v štirih letih in pol, je umrlo za špansko boleznijo 108 milijonov ljudi. V Indiji sami so umrli za špansko boleznijo trije milijoni prebivalcev. V Bombayu so imeli vsak dan 5000, v Delhiu, ki ima 200.000 prebivalcev, vsak dan 800 mrtičev. Avstralija je morala poslati v Samoo sanitetno ladjo, ker je bilo tamošnjega prebivalstva bolnega 80 odstotkov. Belo prebivalstvo je moralo samo preživljati ali pokopavati uboge domačine. V Novi Zelandiji je prenehalo javno delo. Žrtve v Ameriki so bile grozne. V Ontariu in zapadnih pokrajinah ni umrlo nič manj kakor 108 zdravnikov. Ogromno je število za špansko boleznijo umrlih Indijancev. V Barceloni je umrlo vsak dan po 1200 ljudi. Imenovana epidemija je grozno razsajala tudi na Francoskem, Nemškem in v naših krajih. Največ žrtev je bilo na Španskem, kjer je domovina te hlezni.

Pridelek češkega sladkorja. Letošnji pridelek sladkorja v Čehoslovaški se ceni na okroglih šest milijonov meterskih stotov, kar pa nikakor ne zadostuje, da bi mogla Češka zalagati s sladkorjem vse evropske države.

Dovoljenja za izvoz in uvoz. Generalni civilni komisariat poroča: Od sedaj dalje niso več veljavna druga dovoljenja za uvoz in izvoz, nego ona, ki so podpisana po načelniku urada dr. Marianiju. Dovoljenja, ki so se sedaj izdala z drugimi podpisi, se morajo zopet predložiti omenjenemu uradu za potrdilni protipodpis. Razume se, da dovoljenja za uvoz, ki so se izdala pred šestimi meseci, in dovoljenja za uvoz, izdana pred dvema mesecema, nimajo nikake veljave. Razen tega se opozarjajo vse prizadete osebe, naj previdno ravnajo v kupčijah, ki imajo za predmet izvoz poljskih pridelkov in zelenjave, z ozirom na dejstvo, da je tukajšnji generalni komisariat že pred štirimi meseci prepovedal izvoz, ki je še vedno prepovedan.

Goriška Straža - v vsako hišo -

Književnost in umetnost.

Nova knjiga. - V založbi »Narodne Tiskarne v Gorici izidejo te dni O. Wildejeve »Pravljice«. Knjigo je preložil iz angleščine naš domači pesnik in pisatelj dr. Alojzij Gradnik. O. Wilde, znameniti angleški pisatelj in estetik, je našim čitateljem gotovo že znan po »Zvezdanu« v Kolarju Nar. Tiskarne. Njegovi spisi so preloženi v vse evropske jezike. Okrasil je knjigo akad. slikar Avgust Bucik, prof. na idrijski relaki, ki je naše gore list. Ker so vsled vojne izginile iz dežele skoro vse slovenske knjige, pričakujemo, da bo naše ljudstvo pridno posegalo po tej knjigi, tembolj, ker je po svoji vsebini namenjena ravno tako izobraženim slojem, kakor tudi preprostemu ljudstvu. Naročila sprejema Narodna tiskarna v Gorici.

Na novo je izšla svetopisemska knjiga »Job«, katero je bil poslovenil in v verzih izdal naš nepozabni pesnik, Simon Gregorčič. Dobiva se v Narodni tiskarni po 450 L.

Vprašanja in odgovor'.

Dar za »Goriško Stražo«: G. Marija Suša, Dolenjavo daruje 2 L. G. Andr. Rakušček - Košec pri Drežnici daruje L 5. Srčna hvala!

B. B. Straža. Razmerje, v katerem se morajo plačevati kronski dolgovi, ki so nastali pred 10. aprilom 1919, je 60 stot. lire za 1 krono. Ako pa upnik ali pa dolžnik lahko dokazeta, da bi se nasprotnik vsled tega razmerja znatno okoristil na njegovo škodo, lahko predlaga, pri okrožni sodniji, da določi drugo, bolj pravično razmerje. Take prošnje pa je treba vložiti tekom meseca februarja.

A. V. Dornberg. Ako imate denar naložen pri bivši avstrijski poštni hranilnici, prigrasite to vlogo pri svojem poštne uradu, da jo sporoči tržaškemu poštne mu ravnateljstvu v svrhu izplačila od strani poštne hranilnice. Z jugoslovanskim žigom in denarjem se ne da danes nič napraviti.

F. Kred. Invalidne penzije se že dolga časa izplačujejo. Predložite polit. kon. s. v. Telninu svoje dokumente (invalidni dekret, plačilno knjižico itd), a pridržite si poverjene prepise, da bodete imeli kaj v rokah, ako se izgubé originali! Tudi Vas uradni zdravnik preišče. Nato se Vam mora penzija izplačati.

J. G. Ajba. Ako je res, da je Vaša hči zgubila vid vsled upliva strupenih plinov, s katerimi je prišla v dotik vsled vojnih dogodiljajev, bo imela pravico do vojne odškodnine, katera pa se sedaj še ne izplačuje. Pač pa lahko že sedaj dosežete državno podporo. Prošnjo morate napraviti na polit. komisariat v Gorici in sicer potom županstva. To naj napravi z Vami zapisnik, v katerem se popiše nesreča, kdaj in kako se je zgodila in navede, kaka je poškodba, njene posledice. Vaše premoženjske razmere. Resničnost Vaših navedb morajo potrditi tri priče, ki podpišejo tudi zapisnik.

F. B. - Ponikve. Za šotore, ki stojé na Vašem svetu, Vas mora vojaštvo odškodovati. Obrnite se za to z vlogo na Comissione Revisione Affitti e Requisizioni v Gorici, v Alfieri 2. Ako se je zgodila škoda na sadju in živali, smete zasledovati krivce in jih naznaniti civilni ali pa vojaški sodniji (gledajo na to, ali so civilisti ali vojak) država pa za take škode ne prevzema odgovornosti.

R. F. Vrtojba. Dajte škodo takoj oceniti potom sodnije. Vsakdo, ki hoče sam popraviti po vojni poškodovano poslojje, mora poskrbeti da sodnija izvrši cenitev škode. Kako pa bodete dokazal svojo škodo? Dotično prošnjo lahko kupite v Kat. knjigarni v Gorici (Montova hiša).

Janus. - Na Vaše vprašanje, ali še posluje »Janus«-ova zavarovalnica za življene, odgovarjam, da posluje, in sicer je podružnica te zavarovalnice za nas v Trstu, Piazza S. Giovanni, 3. Tam nadaljujte plačevanje svojih premij.

Za kratek čas.

Ni čudno. »Prav res, da ni nič čudnega, če se zgodi toliko nesreč z avtomobili. Ti avtomobilski vozniki trpé vsi na očeh; vsak izmed njih nosi že očala.«

Brez ovinkov. - Gospica: »Prosim, gospod, ali je ta stol prost?« - Gospod: »Dá, milostiva, stol je prost in -jaz tudi.«

Dobro spričevalo. - G. Mrak: »Gosp. Vrček me je naprosil, naj bi mu posodil nekaj denarja. Ali bi mi Vi znali povedati kakšen človek je to?« - G. Hrast: »Ta - no, veste, jaz nočem o nikomur nič slabege reči; samo to Vam povem: Če ste mu enkrat podali roko, potem nikar ne pozabite šteti svojih prstov, če jih imate še vse!...«

Prijaznost. Gospa A.: »Oh, če bi Vi vedeli, kako moj mož lepo piše; če bihote. Vam pokažem par njegovih ljubavnih pisem!« - Gospa B.: O, prosim Vas, le pristite, saj imam sama tudi nekaj pisem od njega!«

Nepriprav. - Mati: »Pepček, ali bi rad dobil majhnega bratca?« - Pepček: »Oh, mama, kadar začnete tako govoriti, takrat že vselej vem, da ga bom res dobil!

Tega pa ni mogel. Sodnik: »To je vendarle že preneumno! Vi pravite, da ste culico našli, in vendar stoji tukaj rokodelski pomočnik, kateremu ste Vi to culico ukradli.« - Zatoženec: »Kaj se pravi to - ukradel? Stvar je taka-le: Jaz sem tega rokodelskega pomočnika našel na cesti in culico ž njim. Culico sem vzela, pomočnika pa pustil. Pomočnika vendar nisem mogel s seboj vleči!«

Kaj čeblijo gosi. Mlade goske: »Me smo mlade, me smo fletne!« - Stare gosi: »Me smo bile tudi, me smo bile tudi, me smo bile tudi!« - Gosak: »Pa že davno, pa že davno!«

Zakaj prosimo za vsakdanji kruh? Zakaj ne za cel teden ali mesec. Tako je vprašal katehet v šoli. Učenec se odreže: »Ker bi bil potem pretrd in plesniv!«

Slab mož. Gospa A.: »Jaz sem prepričana, da imate Vi zelo dobrega moža!« - Gospa B.: »To je res; toda gospodariti ne zna nič. Pomislite, zadnjič je mesarju in peku plačal račun, čeprav je dobro vedel, da jaz rabim novo obleko!«

TEDENSKI KOLEDAR.
FEBRUAR.

- 8. Nedelja, 2. predp., Janez de Mata;
- 9. ponedeljek, Ciril Aleks., Apolonija;
- 10. torek, Sklaskastika;
- 11. sreda, Adolf, (Zadnji krajec);
- 12. četrtek, Evalija;
- 13. petek, Katarina od Riči;
- 14. sobota, Valentin.

S. Gregorčič :

J O B

Je nanovo izšel v „Narodni Tiskarni“ v Gorici.
Cena eleg. vezanemu iztisu L. 4.50.

Žalostnim srcem naznanjamo vsem dragim sorodnikom, prijateljem in znancom, da je naš ljubljeni oče in stric

ŠTEFAN PLANIŠČEK

v torek dne 27. pret. m. ob 3. uri zjutraj v 54. letu svoje starosti, po dolgi in mučni bolezni, previden s sv. zakramenti v Gospodu zaspal.
Pogreb dragega pok. je bil v sredo 28. pret. mesca ob 2. popoldne.
Pri tej priliki se zahvaljujemo vsem, ki so ga spremlili na zadnji poti. — Bog stotero poplačaj!
GORICA, 28. januarja 1920.

Žalujoči ostali.

Avstrijski denar, bodisi srebrni ali papirnat

se sprejme po dogovoru po najvišjih odstotkih.

Informacije samo do 20. februarja v GORICI Corso Verdi N. 30 na dvorišču levo pri

FRANCU ISTENIČ.

Gostilna P. Kamenšček

se priporoča sl. občinstvu

- Piazza Corno št. 7. -

Knjigarna Rat. tisk društva
GORICA (Montova hiša)

priporoča :

Getzemani in Golgota.

Premišljevanja in molitve v čast bridkega trpljenja in smrti našega Gospoda Jezusa Kristusa — cena v platno vezano 6 L.

Večna molitev

pred Jezusom v Zakramentu ljubezni - cena v platno vezano 6 L.

Šolski molitvenik

cena v platno vezan 3 L.

Apostolski molitvenik

cena v platno vezan 2 L.

Marija Kraljica src.

Nauk blaženega Grinjana Montfarskega o pravi pobožnosti do Matere božje — cena v platno vezano 3 L.

ABITURIJENT

goriške slov. gimnazije večš slovenskega, nemškega in deloma italijanskega jezika išče primerne službe

Naslov pove uprava.

Organist in pevovodja

išče službo v Gorici

ali okolici. :: :: ::

Naslov pove uprava lista.

VELIK, MOČAN GLASOVIR

:: Je na prodaj ::

Naslov pri upravniku „Straže.“

15-17 letnega mladeniča sprejme takoj v službo

DR. HANSEN

VIALE XXIV MAGGIO
(Via Tre Re) št. 9.

: Peter Gruden :

Gorica - Piazza Grande 6 - Gorica.
Priporoča svojo zalogo najboljših vin mešanega blaga. Postrežba točna in solidna. Po okolici tudi na dom.

Posestvo naprodaj.

V Skriljah pri Ajdovčini je na prodaj POSESTVO, obstoječe iz hiše, hleva, njiv, vinograda in travnikov :: :: :: :: ::
— Zglasiti se je v Skriljah št. 64. —

V Lokavcu pri Ajdovčini

:: Je na prodaj ::
močan voz in dva akša

Naslov pove uprava.

Oskar Bruggnaller

v Gorici, Nunska ulica št. 6.

Velika izbira rakev, umetnih vencev in drugih pogrebnih potrebščin. — Delo domače — cene zmerne. Naročila se izvršujejo točno.

MIHA KOZMAN

Gorica, Via Rastello 27

Bogata zaloga kmetijskih, lesnih — kakor tudi zaloga hišnih in kuhinjskih potrebščin. Velika izbira krogelej za balincanje, steklenih izdelkov — in inatih posod. —

Zavarovalci

Nizjeavst. in ke. deželne zavarovalnice

so naprošeni, da plačajo zaostalo in tekočo zavarovalnino gosp. ::

Dragotinu Starec,

glavnem zastopniku

Vzajemne zavarovalnice v Barkovljah pri TRSTU.

Nova krojačnica Andrej Maurič

na Travniku št. 22.

se priporoča slavnemu občinstvu za obilna naročila. V zalogi ima raznovrstno sukno, kakor izgotovljene obleke.

Novo obleke se izvršujejo točno po merah in po zmernih cenah.

Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev v Gorici

registrovana zadruga z omejeno zavezo

v Gorici, Corso Verdi 32, I. nadstr.,

uraduje vsak delavnik od 8. do 12. in od 3. do 5. popoldne.

Ob sobotah in pred prazniki pop. ter ob nedeljah in praznikih je urad zaprt.

Knjigarna Rat. Tisk. Društva

Gorica, Montova hiša.

Zaloga na drobno in na debelo :
Pisarniških in šolskih potrebščin.
Cigaretni papir.
Svalčice za cigarete.
Razglednice, Pisemski papir.
Podobe v okvirjih in brez okvirjev
Rožni venci, svetinje itd.
Slovenske leposlovne knjige.

Dr. Valjavec, Italjansko slovenski slovar in Iskravec, Slovensko-italjanski slovar.

Kleinmayer pl. Ferdo : Priročna slovnica italijanskega jezika.

Slovenski koledar, za leto 1920.
Vedež,
Žepni koledar,

Karol Treven, trgovec in posestnik,

Mici Šinkovec, učiteljica,

poročena.

Idrija, prosinca 1920.

Cyclostil

skoraj nov, z veliko množino voščenega papirja je na prodaj.

Naslov pove uprava :: ::

SREBRN DENAR IN ZLATO

kupuje po najvišjih cenah urar ::

: Jakob Šuligoj. :

GORICA

Gosposka ulica št. 19.

ZOBOZDRAVNIŠKI ATELJÉ
Dr. J. Bačar in V. C. Hansen

zobotehnik

ulica 24 Maggio (prej ulica Tre Rè) št. 9

(v bližini kapucinske cerkve)

ordinirata od 8 1/2 do 6 ure — ob nedeljah od 9 do 1 ure.

Brezbolestno izdiranje in plombiranje zobov.

Umetni zobje po najnovejši tehniki.

Dr. Bačar izvršuje ravnotam svojo splošno zdravniško prakso.

Podružnica Ljublj. Kred. Banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom.“

Obrestuje vloge na knjižice po 3 1/2 %, na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. Nakazila v Jugoslavijo in inozemstvo po dnevnem kurzu.

Vinska klet = dedičev =
Alojzija Fogar

se je zopet odprla na pol poti proti

SOLKANU

